मैत्रावरुणर्वसिष्ठः।मित्रावरुणौ। त्रिष्टुप्।

उद्वां चक्षुर्वरुण सुप्रतीकं देवयोरेति सूर्यस्ततन्वान्।
अभि यो विश्वा भुवनानि चष्टे स मन्युं मर्त्येष्वा चिकेत॥ ७.०६१.०१

वरुणा- हे मित्रावरुणौ। वाम्- युवयोः। देवयोरर्थे। सुप्रतीकम्- शोभनरूपम्। चक्षुः। ततन्वान्- विस्तारयन्। सूर्यः। उदेति। यः। विश्वा- सर्वाणि। भुवनानि। अभि चष्टे- अभिपश्यति। सः। मन्युम्- मननम्। मर्त्येषु- मनुष्येषु। आ चिकेत- आजानाति ॥१॥

प्र वां स मित्रावरुणावृतावा विप्रो मन्मानि दीर्घश्रुदियर्ति।
यस्य ब्रह्माणि सुक्रतू अवाथ आ यत्क्रत्वा न शरदः पृणैथे॥ ७.०६१.०२

यस्य। ब्रह्माणि- मन्त्रानुपासनानि वा। सुक्रतू- शोभनप्रज्ञौ मित्रावरुणौ। अवाथः- रक्षथः। यत्- यस्य। क्रत्वा- प्रज्ञया। न- सम्प्रति। शरदः- संवत्सरान्। आ पृणैथे- आपूरयेथे। सः। ऋतावा- सत्यवान्। विप्रः- मेधावी। मित्रावरुणौ। वाम्- युवयोरर्थे। दीर्घश्रुत्- श्रुतिमान्। मन्मानि- मननानि। प्र इयर्ति- प्रेरयति ॥२॥

प्रोरोर्मित्रावरुणा पृथिव्याः प्र दिव ऋष्वाद्बृहतः सुदानू।
स्पशो दधाथे ओषधीषु विक्ष्वृधग्यतो अनिमिषं रक्षमाणा॥ ७.०६१.०३

ऋधग्यतः- सत्यं प्रति गच्छतः। रक्षमाणा- पालयन्तौ। मित्रावरुणा- मित्रावरुणौ। ऊरोः- विस्तीर्णायाः। पृथिव्याः- भूम्याः। बृहतः- महतोऽन्तरिक्षात्। ऋष्वात्- महतः। दिवः- नभसः। सुदानू- शोभनदानौ। प्र- प्रकर्षेण। रिरिचाथे। ओषधीषु। विक्षु- प्रजासु। स्पशः- रूपम्। दधाथे- धारयथः ॥३॥

शंसा मित्रस्य वरुणस्य धाम शुष्मो रोदसी बद्बधे महित्वा।
अयन्मासा अयज्वनामवीराः प्र यज्ञमन्मा वृजनं तिराते॥ ७.०६१.०४

Dr. Ranganji
WEBOLIM

मित्रस्य वरुणस्य- मित्रावरुणयोः। धाम- स्थानम्। शंस- स्तुहि। शुष्मः- तयोर्बलम्। रोदसी- द्यावापृथिव्यौ। महित्वा- स्वमाहात्म्येन। बद्बधे- बध्नाति। अयज्वनाम्- अदातॄणाम्। मासाः। अवीराः- वीररहिताः। अयन्- गच्छन्तु। यज्ञमन्मा- दानमनाः। वृजनम्- वीर्यम्। प्र तिराते- प्रवर्धयति ॥४॥

अमूरा विश्वा वृषणाविमा वां न यासु चित्रं ददृशे न यक्षम्।
द्रुहः सचन्ते अनृता जनानां न वां निण्यान्यचिते अभूवन्॥ ७.०६१.०५

अमूरा- हे विद्वांसौ। विश्वा- व्याप्तौ। वृषणौ- वर्षकौ। यासु। न। चित्रम्। न। यक्षम्- महत्त्वम्। ददृशे- दृश्यते। ताः। वाम्- युवयोः। इमाः- एताः स्तुतयः भवन्ति। जनानाम्- विशाम्। अनृता- अनृतानि। द्रुहः- द्रोहिण एव। सचन्ते- सेवन्ते। वाम्- युवयोः। निण्यानि- रहस्यानि। अचिते- अप्रज्ञाय। न। अभूवन्- अभवन् ॥५॥

समु वां यज्ञं महयं नमोभिर्हुवे वां मित्रावरुणा सबाधः।
प्र वां मन्मान्यृचसे नवानि कृतानि ब्रह्म जुजुषन्निमानि॥ ७.०६१.०६

वाम्- युवयोरर्थे। नमोभिः- वन्दनैः। यज्ञम्। सम्- सम्यक्। महयम्- करोमि। मित्रावरुणा- हे मित्रावरुणौ। सबाधः- क्लेशितः सन्। वाम्- युवाम्। हुवे- आह्वये। वाम्- युवाम्। ऋचसे- स्तोतुम्। नवानि- अभिनवानि। मन्मानि- मननेनागतानि। प्र- प्रकर्षेण। कृतानि। इमानि- एतानि। ब्रह्म- ब्रह्माणि। जुजुषन्- प्रीणयन्तु ॥६॥

इयं देव पुरोहितिर्युवभ्यां यज्ञेषु मित्रावरुणावकारि।
विश्वानि दुर्गा पिपृतं तिरो नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥ ७.०६१.०७

पूर्वं व्याख्यातम् (७.०६०.१२) ॥७॥

Dr. Ranganji

WEBOLIM